

Recenze

Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters. Jahrgang 16/17 — 1988/89, 230 s., Köln 1990.

Z obsahu: J. Decaens, Michel de Bouard 1909-1989 (3-6), B. Leinthal: Der karolingisch-ottonische Ortsfriedhof Allendorf, Ldkr. Kulmbach, Die Grabungskampagne 1984 (7-122), H. G. Stephan: Archäologische Ausgrabungen im Bereich einer hochmittelalterlichen Waldglashütte im Bramwald, Gemeinde Niemetal, Kreis Göttingen (123-154), G. Binding: Bauuntersuchungen am „Kreiler Dörnchen“ St. Stephan in Köln-Lindenthal (155-168), H. Jakob: Älteste archäologische Zeugnisse für das Schachspiel in Franken (169-176), J. Rüge-D. Zachmann: Untersuchung von Marienaltar und siebenarmigen Leuchter im Dom zu Braunschweig (177-184), G. Binding-U. Lövenich-A. Steinmetz: Bibliographie zum mittelalterlichen Baubetrieb Westeuropas (185-198). Závěr sborníku tvoří recenze a zprávy z konferenci.

Úvodní článek je nekrologem venovaným zakladateli archeologie středověku ve Francii M. de Bouardovi, který zemřel v r. 1989.

Z uvedeného obsahu si zaslouží pozornost příspěvek B. Leinthalové o pohřebišti v Allendorfu. Autorka v něm hodnotí nálezový soubor z výzkumné sezóny 1984, a to s příslovečnou důkladností. Inventář hrobů tvořily nože, jehlice, esovité záušnice, perly, přezky, kovová šidla a keramika. Časově řadí tento soubor do 9. století. Podle autorčina názoru nelze určit etnickou příslušnost pohřebiště, i když připouští, že keramika a snad i esovité záušnice by mohly svědčit o vlivu slovanského etnika.

Pro dějiny sklářství je přínosný článek H. G. Stephans, který v rámci výzkumného projektu sklářských středověkých hutí seznamuje se třemi sklářskými pecemi zkoumanými v katastru obce Niemetal. Objevené pece se řadí k nejstarším v Evropě, neboť byly v provozu v první polovině 13. století.

VLADIMÍR NEKUDA

R. Bergmann, **Die Wüstungen des Geseker Hellwegraumes.** Studien zur mittelalterlichen Siedlungsgenese einer westfälischen Getreidelandschaft, 449 s., Münster 1989.

Publikace je příkladem regionálně zaměřeného výzkumu, který sledoval rámcově vývoj osídlení od 6. do 14. století. Hlavní pozornost autor zaměřil na problematiku zaniklých vesnic. K lokalizaci zaniklých vesnic a dvorů bylo použito jednak historicko-kartografické metody, jednak povrchové dokumentace reliktu a zejména sběru keramiky. Východiskem studia byly katastrální mapy z let 1820/21 a 1828-32, na nichž jsou zaznamenány pomístní názvy polních tratí. Tyto názvy buď přímo nebo i nepřímo obsahují název zaniklé vsi.

Značná část publikace je věnována charakteristice a vyhodnocení keramiky. Keramika byla tříděna podle těchto hledisek: tvar, hmota a její složení včetně její poréznosti, technologie výroby, barva na povrchu a na lomu, stupeň vypálení. Nálezy keramiky z jednotlivých lokalit jsou registrovány na přehledných tabulkách, které obsahují údaje o druhu keramiky a jejím množství, o typech okrajů, které jsou graficky znázorněny, o tvarech dna, o přidavných člancích (ucha, výlevky, nožky apod.) a o výzdobě.

Podstatnou část práce představuje katalog zaniklých vesnic, který obsahuje historické prameny včetně mapové dokumentace, příslušnost k panství, charakteristiku přírodních poměrů, archeologické prameny a jejich vyhodnocení a časové vymezení doby existence vesnice.

Kvociet zániku ve sledované oblasti o rozloze cca 300 km² činí 56-86 %. Ve 13. století bylo procento zániku větší v okolí měst, zatímco vysídlování venkova dosáhlo největší intenzity ve 14. století.

Metodicky důležitou je obrazová dokumentace, která zaujímá přes 200 stran. Na kolorované skice z r. 1589 jsou budovy dnes již zaniklé vesnice Vilsen a řada dalších kresebných map ze 16. století. Množství dokumentace je věnováno výbrusům keramiky a archeologickým nálezům.

Publikace je dokladem zájmu o problematiku zaniklých vesnic v Evropě a názorným příkladem pro regionální bádání.

ROSTISLAV NEKUDA